

MURGILDU

ORRA itz bat, zenbaitek, entzun ordurako, somaketa berriya dala esango duna: murgildu.

Ez gera gu ere itz berri zale zaleak. Itz berriak bear ditugula jakiña da, bada ez gera beti erdal itzak naztutuaz ariko; bañan orretarako, gure iritzian, begiramen aundia biar da.

Bañan zokoratuta dauzkagun itz zarrak, geyenentzako aztuak dau-denak, berriro gure izkerara ekartzia, ori bai; ori biar biarreko gauza da, ori almen guziyakin egin biar degu.

Itz zar, aztu oyetako bat, *murgildu* da. Orain guchik ezagutuko dute onenian, egin kontu gañera entzuten ere ez dala. Bañan, lenago, bai; Donostian bertan esaten zan itza da.

Nere adiskide batek gertaera zar bat esan ziran ta andik jakitera irichi nitzan *murgildu* donostiar zarrak abotan zebilten itz zar jatorra dala.

Baserri onetan onchuenetako bat zegon Donostiya'n ibaiaren er-tzian ta ichasotik ez urruti. Baserri artako semea eskontzeko zegon ta andre gaya egokitu zioten Elgoibar'ko inguruan, mendi aldapa batean zegon baserri onbateko alaba.

Elgoibarraño jua gabe iguruan ere izango ziran noski neskach bi-kañak, bañan esan dan baserriko alaba aukeratu zuben.

¿Ederrago zalako? Orduban eta orain, guchi begiratzen diote gure baserritarrak edertasunari andre-gaya aukeratu bear dutenian.

Eskutuz ongi samar ornitua zalakoen susmurra zan; eta emendik baserri urruti artaraño juatea, eskutuak egiten zuten biskari zaletuaz izan zala aboz abo zebillen inguruko ausoetan.

Ederra izateak gauza guchi esan nai dubela baserri andrea aukera-

tzean, ez deizkiogu ain zentzu gabekoa. Bañan: ¿dirua izatea bakarrik naikoa ote da emaste, baserri batean biar dan bezelakoa izateko? Ortan ez gera irichi berekoak.

Baserri bateko aberastasuna etzaigu iruditzen, andre berriyak ekarri lezaken diruan dagonik. Zuzenago da gure iritzian, senarraren lanari irabazi ona ateratzen dakiyen emastea aukeratzen.

Batikbat gertatzen da au Donosti inguruko baserrietan. Emen, gizasemeak lana egiten dute soroan, bañan gero emakumeak ekartzen dute dirua echera, erriyan irabazi ona barazkiai egin aziaz. Ontan dago emengo baserrietako aberastasuna.

Orrengatik, urte asko ez dala esaten zion, eskontzera zijoan nekazari gazte bateri, gizon zar zentzu argiko batek: ¿bai aldaki zure andre-gayak tratuba saltzen? Bai, erantzun zion gazteak. Orduban aterako de-zute biziya.

Egiya ziyon gizon zar arrek. Nekazariyaren lanak ez du aurrerapen aundirik izango inguru abetan, emakumeak beren aldetik ez badute biar dan azkartasuna gizasemeen lanari dagokiyon irabaziya atera azitzeko.

Bañan, len aitatu degun emakume elgoibartarrak, eskutuak ondocho ekarri zituben nozki, bañan beste esan degun sal-erosi orretarako batere tankeri etzuben.

Ta orra nola ustez andre aberatsa echera ekarri ta aberastasunak echetik itzul egin zuben.

Izan ere, ezin esan alako okerrak egiten omen zituben barazkiak saltzerakoan. Ausoko guziak diruz beterik echeratzen ziran ta au berriz esku utzik.

Ez baita oitura bera Elgoibarren eta Donostiyen, ta arako tajozkua dana, onerako ichurik gabekoa gerta liteke.

Ala gertatu zan esan degun emakumea ta lana naikoa eman zioten bere ez jakiñakin ta sentsu gabeakin.

Askotan esaten omen zuben bere senarrak, emakume onek ez du ezertarako tankerik, eta alakoen batian baztarren batetik *murgilduko* zaigu.

Murgildu esaten omen zuen, ala diyo bere billobak, bañan ez dira asko orain zer esan nai duben jakingo dutenak.

Murgildu da erderaz: zambullir, sumergirse.

Ez degu beaz esan biar *zanbulla* egin; esan biar degu *murgildu*, itz zarra, jator jatorra.